

ŠIAULIŲ APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2014 m. balandžio 28 d.

Šiauliai

Šiaulių apygardos administracinio teismo teisėja Laisvutė Kartanaitė, sekretoriaujant Vilmai Šarauskienei, nedalyvaujant pareiškėjui J. P., nedalyvaujant atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovui, rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo J. P. patikslintą skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Šiaulių tardymo izoliatoriaus, dėl neturtinės žalos atlyginimo.

Teismas, išnagrinėjęs pateiktą skundą,

n u s t a t ė :

Pareiškėjas J. P. (toliau – ir pareiškėjas) kreipėsi į teismą su skundu, kurį vėliau patikslino, prašydamas priteisti iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, neturtinę žalą.

Pareiškėjas J. P. į posėdį neatvyko, apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką pranešta tinkamai, teismo šaukimu (b. l. 119). Skundu (b. l. 2-4), patikslintu skundu (b. l. 9), papildymu (b. l. 14) prašo priteisti iš atsakovo 10 000 litų neturtinės žalos atlyginimo, nes jis laikomas perpildytose kameroose, o tai sukelia didelius nepatogumus, nes vasarą būna karšta, trūksta oro dėl kameroje esančių žmonių. Būnant perpildytose kameroose iš jo atimta galimybė laisvai judėti, o tai jį paveikė psichologiškai ir netiesiogiai sutrikdė jo sveikatą, sutriko jo miegas, nebegali susikaupti, vartoja vaistus. Dėl tokių atsakovo veiksmų ėmė save žaloti, kad būtų paisoma jo teisių. Jis serga odos žvyneline, kuri jam būnant Šiaulių tardymo izoliatoriuje plečiasi ir nėra sąlygų jai gydyti dėl blogų apgyvendinimo sąlygų: drėgmės, orų permainių, streso.

Atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atstovas į posėdį neatvyko, apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką pranešta tinkamai, teismo šaukimu (b. l. 121).

Atsakovas Lietuvos valstybė, atstovaujama Šiaulių tardymo izoliatoriaus, atsiliepime (b. l. 127-131) nurodė, kad su pareiškėjo J. P. skundu nesutinka, prašo skundą atmesti kaip nepagrįstą, o skundą nagrinėti atsakovo atstovui nedalyvaujant.

Atsakovas atsiliepime taip pat nurodė, jog Lietuvos higienos norma HN 76:1999, nustačiusi, kad kamerų tipo patalpoje ploto vienam žmogui norma – ne mažiau kaip 5 kv.m (6.15 p.), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr.V-241 (įsigaliojo nuo 2010 m. balandžio 11 d.) buvo pripažinta netekusi galios. Minėtu įsakymu buvo patvirtinta Lietuvos higienos norma HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos

reikalavimai“, kuri nustato tik laisvės atėmimo vietų įrengimo reikalavimus. Lietuvos higienos normai HN 76:1999 netekus galios ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriuje norma buvo nustatyta Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymu Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštiniėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ (įsigaliojo nuo 2010 m. gegužės 14 d.). Įsakymo Nr. V-124 1.3 punktas nustatė, kad iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2017 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1248, numatytų priemonių įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m. Pažymi, kad teisinis reglamentavimas nenustato tam tikrų baldų ar įrenginių užimamo ploto įtakos skaičiuojant kameros plotą, todėl galima preziumuoti, kad skaičiuojant vienam asmeniui tenkanti kameros plotą visas kameros plotas dalijamas iš kameroje laikomų asmenų skaičiaus.

Kaip matyti iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Įskaitos skyriaus 2014-02-25 pažymos Nr. 69/06-876 „Dėl J. P. laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje“, pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių pirmą kartą etapuotas 2013-05-03 ir įstaigoje periodiškai laikytas iki 2014-01-29 imtinai. Pareiškėjas Šiaulių tardymo izoliatoriuje kameroje Nr. 34 buvo laikomas periodais nuo 2013-05-03 iki 2013-05-07 ir nuo 2013-10-25 iki 2013-11-29 su dar 1–3 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 1,97 m² iki 3,95 m², kameroje Nr. 45 – periodiškai nuo 2013-05-08 iki 2013-07-01 ir nuo 2013-07-03 iki 2013-08-08 su dar 1–5 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 3,07 m² iki 9,23 m², kameroje Nr. 9 – nuo 2013-07-01 iki 2013-07-02 su dar 1 asmeniu ir vienam asmeniui teko 8,13 m², kameroje Nr. 92 – nuo 2013-07-02 iki 2013-07-03 su dar 1–4 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 3,79 m² iki 9,47 m², kameroje Nr. 58 – periodiškai nuo 2013-08-08 iki 2013-08-14, nuo 2013-11-29 iki 2013-12-17 ir nuo 2014-01-15 iki 2014-01-29 su dar 1–5 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,54 m² iki 7,63 m², kameroje Nr. 102 – nuo 2013-08-14 iki 2013-08-16 su dar 1 asmeniu ir vienam asmeniui teko 8,31 m², kameroje Nr. 2 – periodais nuo 2013-08-23 iki 2013-09-03, nuo 2013-09-12 iki 2013-09-05, nuo 2013-09-16 iki 2013-09-25 ir nuo 2014-01-10 iki 2014-01-15 vienas arba dviese ir vienam asmeniui teko nuo 3,22 m² iki 6,56 m², kameroje Nr. 55 – nuo 2013-09-02 iki 2013-09-03 su dar 5–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,68 m² iki 3,12 m², kameroje Nr. 78 – periodiškai nuo 2013-09-12 iki 2013-09-13 ir nuo 2013-09-25 iki 2013-09-27 vienas ar dar su 1–2 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,15 m² iki 6,45 m², kameroje Nr. 3 – nuo 2013-09-14 iki 2013-09-16 vienas pats ir jam teko 6,45 m², kameroje Nr. 33 – nuo 2013-09-27 iki 2013-09-30 ir nuo 2013-10-23 iki 2013-10-25 su dar 2–3 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 3,10 m² iki 4,14 m², kameroje Nr. 26 – periodiškai nuo 2013-09-30 iki 2013-10-04 ir nuo 2013-10-10 iki 2013-10-23 su dar 4–7 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,12 m² iki 3,39 m², kameroje Nr. 13 – nuo 2013-12-17 iki 2014-01-10 su dar 4–6 asmenimis ir vienam asmeniui teko nuo 2,26 m² iki 4,14 m². Kadangi kameroje esančių asmenų skaičius niekada nėra pastovus, pareiškėjui periodiškai tekdavo nuo 1,97 m² (kameroje Nr. 34) iki 9,47 m² (kameroje Nr. 92) gyvenamasis plotas, o tai leidžia daryti išvadą, jog tik tam tikrais atvejais pareiškėjui galimai teko mažesnis kalinimo kameros plotas nei nustatyta norma, o periodiškai ji netgi buvo viršijama.

Atsakovas atkreipia dėmesį į asmenų laikymo kardomojo kalinimo įstaigose specifiką: toje pačioje kameroje laikomų asmenų skaičius per tą pačią parą nėra pastovus (dalis kviečiama pas ikiteisminio tyrimo pareigūnus, etapuojama į teismus, areštines, pataisos namus ir atitinkamą laiką nebūna kameroje). Kaip pažymėjo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012 m. liepos 9 d. sprendime administracinėje byloje Nr. A-146-1527/2012, ši aplinkybė (kintantis asmenų skaičius kameroje) turi įtakos vienam asmeniui tenkančio ploto normos kameroje kaitai, nes daliai asmenų išvykus likusiems kameroje asmenims tenka daugiau kameros bendrojo ploto. Todėl net mažiausio ploto kameroje, keičiantis kalinčių asmenų skaičiui per parą, plotas, tenkantis vienam asmeniui, kinta nuo mažesnio už nustatytą iki viršijančio normą.

Pareiškėjas J. P. Šiaulių tardymo izoliatoriuje per laikotarpį nuo 2013-05-03 iki 2014-01-29 iš viso buvo kalinamas 211 dienų. Pasivaikščiojimo laiku (1 val. per dieną), medicininių apžiūrų metu,

prausimosi pirtyje metu asmenys nebūna gyvenamojoje kameroje. Pareiškėjo pretenzijos atsakovui už šį laikotarpį laikytinos nepagrįstomis ir nesuteikiančiomis pagrindo Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmus pripažinti neteisėtais. Nenustačius dėl šio laikotarpio Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtų veiksmų (vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų), pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo už šį laikotarpį negali būti tenkinamas.

Šiaulių visuomenės sveikatos centras 2013-05-07 atliko patikrinimą, kuomet buvo tikrinama kamera Nr. 34, kurioje pareiškėjas buvo laikomas nuo 2013-05-03 iki 2013-05-07, nuo 2013-10-25 iki 2013-11-29. 2013-05-09 patikrinimo akte Nr. EP-128 nustatyta, kad kamera Nr. 34 labai blogos būklės, būtinas remontas. Sanitarinis mazgas atskirtas užuolaidomis, santykinė oro drėgmė atitinka normas. To paties patikrinimo metu buvo patikrinta ir kamera Nr. 2, kurioje pareiškėjas buvo laikomas periodais nuo 2013-08-23 iki 2013-09-02, nuo 2013-09-03 iki 2013-09-05, nuo 2013-09-16 iki 2013-09-25 ir nuo 2014-01-10 iki 2014-01-15. Nustatyta, kad stalas, kabykla asmeniniams drabužiams yra. Sanitarinis mazgas iš vienos pusės atitvertas medžiagine užuolaida, kamera blogos būklės, reikalingas remontas. Iš 2013-07-19 patikrinimo akto Nr. EP-249 matyti, kad kameroje Nr. 2 atliktas remontas, pašalintas dirbtinės apšvietos bei santykinės oro drėgmės pažeidimas. Kameroje Nr. 58, kurioje pareiškėjas buvo kalinamas nuo 2013-08-08 iki 2013-08-14, nuo 2013-11-29 iki 2013-12-17 periodiškai ir nuo 2014-01-15 iki 2014-01-29, nustatyti neesminiai pažeidimai: reikalingas remontas. Iš 2013-07-12 patikrinimo akto Nr. EP-299 matyti, kad kameroje Nr. 78 buvo atliktas einamasis remontas (pareiškėjas šioje kameroje buvo laikomas nuo 2013-09-12 iki 2013-09-13 ir nuo 2013-09-25 iki 2013-09-27). 2014-02-03 buvo patikrintos kameros Nr. 2, Nr. 33, Nr. 58 ir Nr. 34. Nustatyta, kad santykinė oro drėgmė bei temperatūra atitinka reglamentuojamas teisės normas, dirbtinė apšvieta atitiko normas tik kameroje Nr. 58. Kameroje Nr. 34 ištraukiamos ventiliacijos nėra, tačiau atsakovas pabrėžia, kad ventiliacijos įrengimai nevertinami, nes veikiančioms laisvės atėmimo vietoms taikomi tik tie HN 76:2010 reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais.

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-176 patvirtintų Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploataavimo taisyklių 13 punkte nustatyta, kad gyvenimo ir buities sąlygos kameroje turi atitikti Lietuvos Respublikos higienos normas. Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploataavimo taisyklių 2 punktas nustato: taisyklės taikomos naujai statomiems, rekonstruojamiems ar kapitaliai remontuojamiems tardymo izoliatoriams. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ 2 punktas įtvirtina analogiško pobūdžio nuostatą: veikiančioms laisvės atėmimo vietoms taikomi tik tie šios higienos normos reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais. Šiaulių tardymo izoliatorius pastatytas ir įrengtas iki Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus įsakymo „Dėl tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploataavimo taisyklių patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“ patvirtinimo“ įsigaliojimo, todėl nagrinėjamu atveju, analizuojant pareiškėjo laikymo įstaigoje sąlygas, taikytinos tik tos taisyklių nuostatos ir tie higienos normos reikalavimai, kurie nesusiję su pastato ar patalpų rekonstrukcijos darbais.

Atsakovas pabrėžia, kad įstaiga veikia 1911 m. pastatytame pastate, yra nuolat perpildyta. Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracija dėl objektyvių priežasčių ne visuomet turi galimybę užtikrinti vienam asmeniui 3,6 kv. m ploto, bet tokia situacija, kaip matyti ir iš bylos medžiagos, nėra pastovi ir priklauso ne nuo institucijos kompetencijai priklausančių veiksmų atlikimo ar neatlikimo, įstaiga negali daryti įtakos suimtųjų (nuteistųjų) skaičiui ir nėra atsakinga už nustatyto kalinamųjų asmenų skaičiaus reikalavimo viršijimą. Pareiškėjo pretenzijos atsakovui už šį laikotarpį laikytinos nepagrįstomis ir nesuteikiančiomis pagrindo Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmus pripažinti neteisėtais. Nenustačius dėl šio laikotarpio Šiaulių tardymo izoliatoriaus neteisėtų veiksmų (vienos iš viešosios atsakomybės sąlygų), pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo už šį laikotarpį negali būti tenkinamas.

Europos Žmogaus Teisių Teismas pasisakė, kad tam tikra kančia ar pažeminimas – tai dažnai būdingi ar neišvengiami baudmės formos ar laisvės atėmimo priemonių elementai. Valstybė privalo užtikrinti, kad asmens įkalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai įkalinimui būdingą kentėjimo laipsnį. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2007 m. lapkričio 5 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A-17-1001/2007 nurodė, kad siekiant neturtinės žalos atlyginimo, būtina nustatyti, jog tas asmuo, kuris kreipėsi teisminės gynybos, tikrai patyrė fizinį skausmą, dvasiškai išgyveno, realiai patyrė emocinę depresiją, pažeminimai buvo apčiuopiami, reputacijos pablogėjimas juntamas ir ši dvasinė skriauda, pasireiškus vienu arba keletu iš išvardintų elementų, nebuvo vienkartinio pobūdžio ar momentinė. Pareiškėjo nurodytos neturtinės žalos atsiradimą sąlygoti galinčios aplinkybės neįrodo realaus neturtinės žalos egzistavimo fakto.

Deliktinė atsakomybė yra viena iš civilinės atsakomybės rūšių, todėl jai atsirasti yra būtina nustatyti bendrosios civilinės atsakomybės sąlygų visumą, nurodytą Civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniuose. Civilinio kodekso 6.271 straipsnyje numatyta viešoji atsakomybė atsiranda esant trimis sąlygoms: neteisėtiems veiksams ar neveikimui, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir žalos. Vadinasi, reikalavimas dėl žalos atlyginimo (tiek turtinės, tiek neturtinės) privalo būti tenkinamas tik nustačius visumą viešosios atsakomybės sąlygų: pareiškėjo nurodytos valdžios institucijos neteisėtus veiksmus ar neveikimą, žalos pareiškėjui padarymo faktą ir priežastinį ryšį tarp valdžios institucijos neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir atsiradusios žalos. Nenustačius bent vienos iš nurodytų trijų viešosios atsakomybės sąlygų, valstybei pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį nekyla prievolė atlyginti turtinę ar neturtinę žalą (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. lapkričio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-525-1355/2010). Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.250 straipsnio 1 dalis apibrėžia, kad neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.250 straipsnio taikymo teisminėje praktikoje buvo ne kartą išaiškinta, kad neturtine žala pripažintinas ne bet koks valdžios institucijų neteisėtais veiksmais (neveikimu) asmeniui, kuris kreipėsi teisminės gynybos, padarytas neigiamas poveikis; kad neturtinė žala gali būti konstatuojama tik tada, kai nustatoma, kad poveikis buvo pakankamai intensyvus, o ne mažareikšmis ir smulkmeniškasis, kai nustatoma, kad asmuo tikrai patyrė dvasinius išgyvenimus, realiai pajautė emocinę depresiją, pažeminimai buvo apčiuopiami, reputacijos pablogėjimas juntamas ir ši dvasinė skriauda, pasireiškus vienu arba keletu iš išvardytų elementų, nebuvo vienkartinio pobūdžio ar momentinė. Asmens patirtų dvasinių ir fizinių kančių (Civilinio kodekso 6.250 str. prasme), jei jos realiai patiriamos, poveikis asmens fizinei ir psichinei sveikatai yra skaudžiausias ir labiausiai juntamas tuo laiku, kai asmenį veikia šias kančias sukeliantys neteisėti aktai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.271 str. prasme). Kaip matyti iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Socialinės rehabilitacijos skyriaus 2014-02-25 pažymos Nr. 61/04-269 „Dėl J. P.“, pareiškėjas jo laikymo įstaigoje laikotarpiu nuo 2013-05-03 iki 2014-01-29 į įstaigos direktorių su skundu kreipėsi vieną kartą. Iš byloje esančios medžiagos matyti, kad Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnai 2014-02-18 į skundą išsamiai atsakė, tikrai nesudarė pareiškėjui blogesnių kalinimo sąlygų ar neveikė išimtinai blogiau būtent prieš pareiškėją. Taip pat pareiškėjas savo skunde nenurodo jokių išgyvenimų, objektyviai pagrįstų nusiskundimų, kurie leistų nustatyti buvus neigiamą poveikį, sąlygojusį neturtinės žalos atsiradimą. Kaip matyti iš J. P. asmens sveikatos istorijos išrašų, pareiškėjas skundėsi bendro pobūdžio negalavimais: galvos skausmu, bendru silpnumu, nemiga, taip pat įvairių kūno vietų niežėjimu, tačiau dar vaikystėje jam buvo diagnozuota žvynelinė, kuri ir pasireškia tokiais simptomais. Visi nusiskundimai dėl sveikatos nesusieti su jokiais konkrečiais laike apibrėžtais galimai neteisėtais atsakovo veiksmais, be to, šių išgyvenimų kilmė negali būti sutapatinama vien tik su kalinimu įstaigoje. Šiaulių tardymo izoliatoriaus Psichologinė tarnyba pateikė 2014-03-04 pažymą „Dėl suimtajam J. P. teiktų psichologinių konsultacijų“ Nr. 66/12-211, iš kurios matyti, kad laikotarpiu nuo 2013-05-03 iki 2014-01-29 psichologo dėl įvairiausių priežasčių buvo konsultuotas net 28 kartus. Dažniausiai vykdavo individualios konsultacijos dėl asmeninių priežasčių. Taip pat konsultuotas ir dėl

autoagresyvaus elgesio. Pareiškėjas nepateikia jokių duomenų, kurie leistų konstatuoti, jog tokia jo psichologinė ir emocinė būseną atsirado būtent dėl jo laikymo Šiaulių tardymo izoliatoriuje. Vadinasi, norint, kad būtų priteista neturtinė žala, turi būti įrodyti įstaigos neteisėti veiksmai ar neveikimas, žalos pareiškėjui padarymo faktas ir priežastinis ryšys tarp įstaigos neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir atsiradusios žalos. Tai leidžia daryti išvadą, kad pareiškėjo teiginiai apie patirtą neturtinę žalą dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų neteisėtų veiksmų yra nepagrįsti. Iš bylos medžiagos matyti, kad pareiškėjui J. P. neilgai trukus po to, kai jis atvyko į Šiaulių tardymo izoliatorių, nuo 2013-05-10 iki 2013-08-11 buvo skirta sustiprinta individuali priežiūra dėl autoagresyvių veiksmų, kuri buvo pratęsta iki 2013-12-30 (Šiaulių tardymo izoliatoriaus Krizių įveikos komandos 2013-12-13 pažyma „Dėl krizinės situacijos“). Iš to galima daryti išvadą, kad pareiškėjas, jau atvykęs į įstaigą, turėjo psichologinių problemų. Nustatyta, kad J. P. būdinga labai silpna impulsų kontrolė bei hiperaktyvumas, kuris lemia nesugebėjimą susivaldyti bei norą elgtis impulsyviai, neapgalvojant galimų elgesio pasekmių. Ne vieną kartą save žalojo ir negalėjo paaikškinti žalojimosi priežasčių. Nors skunde tiksliai nurodo, kad žalojosi save dėl to, kad būtų paisoma jo teisių. Atsakovas atkreipia teismo dėmesį, kad byloje esanti medžiaga ir skunde esanti informacija prieštarauja viena kitai, todėl atsakovas mano, kad neturtinės žalos kildinimas vien iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracijos veiksmų ar neveikimo neturi jokio teisinio pagrindo.

Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarime, be kita ko, konstatavo, kad asmeniui teisė į žalos, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir kad žala asmeniui atsirado *būtent dėl tų* valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksmų. Atsižvelgiant į teismų praktikoje pabrėžiamus neturtinės žalos instituto taikymo aspektus, siekiant nustatyti pareiškėjo reikalavimo atlyginti neturtinę žalą pagrįstumą, turi būti atsižvelgiama į konkrečias kalinimo sąlygas, turi būti įvertinti įrodymai, pagrindžiantys pareiškėjo patirtą neturtinę žalą, o ne prielaidos apie galimą teisių pažeidimą.

Pažymi, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.138 straipsnyje pateiktame nebaigtiniame sąraše įtvirtinta net keletas galimų asmens teisių gynimo būdų. To paties straipsnio 8 punkte numatyta, kad asmens teisės teismas gina ir kitais įstatymų numatytais būdais. Europos Žmogaus Teisių Teismas ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ne kartą pažymėjo, jog pažeidimo fakto pripažinimas taip pat yra asmens pažeistų teisių gynybos būdas, kuris yra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą skriaudą. Neturtinė žala priteisiama konkrečiu atveju nustačius, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimas byloje M. v. Lietuva, pareiškimo Nr. 53161/1999; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-2/2008; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-444-619/2008; kt.). Remiantis aukščiau paminėtomis aplinkybėmis bei tuo, kad įstaiga pagal galimybes siekė įgyvendinti galiojančius teisės aktus ir nebuvo neigiamo veikimo, nukreipto išimtinai prieš pareiškėją, nustačius, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą, būtų pagrindas nepriteisti pareiškėjui neturtinės žalos atlyginimo pinigais ir apsiriboti jo teisės į teisės aktuose nustatytas kalinimo sąlygas pažeidimo pripažinimu, kaip pakankama satisfakcija už jo teisių pažeidimą.

Pareiškėjo patikslintas skundas tenkintinas iš dalies.

Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas J. P. skundu kreipėsi į teismą, prašydamas priteisti jam neturtinės žalos atlyginimą. Neturtinę žalą pareiškėjas kildina iš esmės iš neteisėtų valdžios institucijos veiksmų, neužtikrinant jam tinkamų kalinimo sąlygų Šiaulių tardymo izoliatoriuje.

CK 6.271 straipsnio 1 dalis nustato, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto, nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šioje įstatymo normoje numatytos civilinės atsakomybės subjektas yra specialusis – viešas asmuo (valstybė arba savivaldybė). Šis atsakomybės subjekto ypatumas (viešas asmuo) lemia šioje įstatymo normoje numatytos civilinės

atsakomybės taikymo ypatumus, kadangi valstybės civilinė atsakomybė atsiranda esant trims sąlygoms (civilinė atsakomybė be kaltės): valstybės valdžios institucijų neteisėtiems veiksams (neveikimui), žalai ir priežastiniam ryšiui tarp valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksų (neveikimo) ir žalos. Todėl reikalavimas dėl žalos (tiek turtinės, tiek neturtinės), kuri kildinama iš valdžios institucijų neteisėtų veiksų, atlyginimo gali būti tenkinamas, nustačius minėtų civilinės atsakomybės atsiradimo sąlygų visumą. Nesant bent vienos iš šių sąlygų, viešojo atsakomybė negalima.

Tam, kad būtų konstatuotas neteisėtumas CK 6.271 straipsnio prasme, reikia nustatyti, jog valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo (CK 6.271 straipsnio prasme), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti, kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmeniui, teigiančiam, kad jis dėl tokių veiksų (neveikimo) patyrė žalą, taip pat tai, ar atitinkamos pasekmės (jei jos nustatomos) atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksų. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarime, be kita ko, konstatavo, kad asmeniui teisė į žalos, padarytos neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais, atlyginimą atsiranda tik tada, kai įstatymų nustatyta tvarka yra konstatuojama, kad valstybės institucijos, pareigūnai atliko neteisėtus veiksmus ir, kad žala asmeniui atsirado būtent dėl tų valstybės institucijų, pareigūnų neteisėtų veiksų.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjas skundu siekia, jog jam iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, būtų priteistas neturtinės žalos atlyginimas. Neturtinę žalą grindžia tuo, kad laikymo sąlygos neatitiko įstatymuose numatytų reikalavimų. Teigia, jog kameros neatitiko sveikatos ir higienos normų reikalavimų bei buvo perpildytos, todėl pažeistas minimalus kameros ploto, tenkančio vienam asmeniui, reikalavimas.

Byloje nustatyta, jog pareiškėjas neturtinę žalą kildina iš netinkamų kalinimo sąlygų, todėl nagrinėjamoje byloje aktualus Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnis, kuris nustato, kad niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT) yra pažymėjęs, kad Konvencijos 3 straipsnis įtvirtina vieną pagrindinių demokratinės valstybės vertybių, ji įtvirtina absoliutų kankinimo, nežmoniško ar žeminančio elgesio draudimą, toks draudimas nepriklauso nuo aukos elgesio (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic* ir *Jovic* prieš *Slovėniją* ir jame nurodytą teismo praktiką).

EŽTT savo jurisprudencijoje ne kartą yra išaiškinęs, kad Konvencija įpareigoja valstybę užtikrinti, kad asmens kalinimo sąlygos nepažeistų jo žmogiškojo orumo, kad šios priemonės vykdymo būdas ir metodas nesukeltų jam tokių kančių ir sunkumų, kurių intensyvumas viršytų neišvengiamai kalinimui būdingą kentėjimo laipsnį, ir kad, atsižvelgiant į praktinius su įkalinimu susijusius poreikius, būtų adekvačiai užtikrinama jo sveikata ir gerovė. Valstybė turi garantuoti, kad kalinami asmenys būtų laikomi sąlygomis, kurios užtikrina, kad jų orumas būtų gerbiamas, o bausmių vykdymo būdai ir metodai nesukelia šiems asmenims didesnių ir intensyvesnių išgyvenimų už tuos, kurie yra neišvengiami asmeniui būnant kalinamu (žr. pvz., EŽTT 2000 m. spalio 26 d. sprendimą byloje *Kudla* prieš *Lenkiją*, 2001 m. liepos 24 d. sprendimą *V.* prieš *Lietuvą*). Pagal EŽTT suformuotą praktiką tam, kad netinkamas elgesys patektų į Konvencijos 3 straipsnio reguliavimo sritį, jis turi pasiekti minimalų žiaurumo lygį. Šio minimalaus žiaurumo lygio vertinimas yra reliatyvus; jis priklauso nuo visų bylos aplinkybių, tokių kaip elgesio trukmė, jo fizinis ir psichinis poveikis ir tam tikrais atvejais nukentėjusiojo lytis, amžius bei jo sveikatos būklė. Be to, sprendamas, ar elgesys pagal Konvencijos 3 straipsnį yra „žeminantis orumą“, teismas atsižvelgia į tai, ar jo tikslas yra pažeminti asmenį ir ar tai neigiamai paveikė asmenį su Konvencijos 3 straipsniu nesuderinamu būdu (žr., pvz., EŽTT 2001 m. balandžio 21 d. sprendimą byloje *Peers* prieš *Graikiją*).

Teismas atkreipia dėmesį ir į tai, kad EŽTT savo praktikoje yra ne kartą nurodęs, jog nepaprastai didelis kameros erdvės trūkumas yra labai reikšmingas faktorius sprendžiant, ar taikomos sulaikymo sąlygos buvo „žeminančios“ EŽTK 3 straipsnio požiūriu (žr., pvz., 2005 m. balandžio 7 d. sprendimą *K. prieš Lietuvą*; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev ir kiti prieš Rusiją*). EŽTT ne kartą yra nurodęs, kad tais atvejais, kai pareiškėjams teko mažiau negu trys kvadratiniai metrai grindų ploto, kameros perpildymas turi būti laikomas toks didelis, kad savaime pateisina EŽTK 3 straipsnio pažeidimą (žr., pvz., 2011 m. sausio 20 d. EŽTT sprendimą *Mandic ir Jovic prieš Slovėniją*; 2012 m. sausio 10 d. sprendimą *Ananyev ir kiti prieš Rusiją* ir juose nurodytą teismo praktiką).

Lietuvos Respublikos kardomojo kalinimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad tardymo izoliatoriaus administracija, užtikrindama suėmimo vykdymo tvarką ir tinkamas asmenų laikymo tardymo izoliatoriuose sąlygas, vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, šiuo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, kitais nacionaliniais ir Europos Sąjungos teisės aktais. Pagal Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2010 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ 1.3.1 punktą, iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2017 metų plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr. 1248, numatytų priemonių įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 m².

Byloje yra pateikta 2014 m. vasario 25 d. pažyma Nr. 69/06-876 „Dėl J. P.“ (b. l. 19-20), iš kurios matyti, kad pareiškėjas į Šiaulių tardymo izoliatorių buvo etapuotas 2013-05-03 ir laikytas periodiškai iki 2014-01-29. Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus pateiktos pažymos matyti, kad pareiškėją apgyvendinant ir laikant kameroje Nr. 9 nuo 2013-07-01 iki 2013-07-02, kameroje Nr. 92 – nuo 2013-07-02 iki 2013-07-03, kameroje Nr. 45 – nuo 2013-07-03 iki 2013-07-15, nuo 2013-07-30 iki 2013-08-08, kameroje Nr. 102 – nuo 2013-08-14 iki 2013-08-16, kameroje Nr. 3 nuo 2013-09-14 iki 2013-09-16, kameroje Nr. 33 – nuo 2013-10-23 iki 2013-10-25, kameroje Nr. 58 – nuo 2013-08-08 iki 2013-08-14, nuo 2013-11-29 iki 2013-12-11, nuo 2013-12-17 iki 2013-12-17 vienam asmeniui tenkantis plotas kameroje atitiko nustatytą reikalavimą, kad vienam asmeniui, laikomam kameroje, turi tekti ne mažiau kaip 3,6 m² ploto. Pareiškėją laikant kameroje Nr. 45 nuo 2013-05-08 iki 2013-05-29, nuo 2013-05-31 iki 2013-07-01, nuo 2013-07-17 iki 2013-07-25, kameroje Nr. 2 – nuo 2013-08-23 iki 2013-09-02, nuo 2013-09-03 iki 2013-09-05, nuo 2013-09-16 iki 2013-09-25, nuo 2014-01-10 iki 2014-01-15, kameroje Nr. 78 – nuo 2013-09-12 iki 2013-09-13, kameroje Nr. 34 – nuo 2013-10-25 iki 2013-11-29, kameroje Nr. 58 – nuo 2014-01-15 iki 2014-01-29 vienam asmeniui tenkantis plotas kameroje atitiko nustatytą reikalavimą, kad vienam asmeniui, laikomam kameroje, turi tekti ne mažiau kaip 3,6 m² ploto, tačiau vėliau šis reikalavimas buvo pažeidžiamas, kameroje Nr. 34 nuo 2013-05-03 iki 2013-05-07, kameroje Nr. 2 nuo 2013-08-16 iki 2013-08-23, nuo 2013-09-13 iki 2013-09-14, kameroje Nr. 55 nuo 2013-09-02 iki 2013-09-03, kameroje Nr. 78 nuo 2013-09-25 iki 2013-09-27, kameroje Nr. 33 nuo 2013-09-27 iki 2013-09-30, kameroje Nr. 26 nuo 2013-09-30 iki 2013-10-04, nuo 2013-10-10 iki 2013-10-23, kameroje Nr. 13 nuo 2013-12-17 iki 2014-01-10 tiek apgyvendinant, tiek laikant pareiškėją vienam asmeniui tenkantis plotas kameroje neatitiko nustatyto reikalavimo, kad vienam asmeniui, laikomam kameroje, turi tekti ne mažiau kaip 3,6 m² ploto, t. y. šis reikalavimas visais nurodytais atvejais buvo pažeidžiamas. Šiaulių tardymo izoliatoriaus administracija pažeidė pareiškėjo subjektinę teisę būti kalinamam kameroje, kurioje jam tektų ne mažiau nei 3,6 m² kameros ploto, t. y. neveikė taip, kaip pagal įstatymus ši institucija ar jos darbuotojai privalėjo veikti.

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, jog asmuo, kuris yra kalinamas nepriimtinais sąlygomis, patiria neturtinę žalą, kaip ji yra apibrėžta CK 6.250 straipsnio 1 dalyje (pvz., administracinės bylos Nr. A¹⁴³-1966/2008, A⁵⁰²-734/2009). Ši aplinkybė taip pat konstatuota ir EŽTT praktikoje (pvz., 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje *S. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 871/02)). Taigi ta aplinkybė, jog asmuo tam tikrą laiką buvo

laikomas nepriimtinais sąlygomis, nesilaikant teisės aktų reikalavimų, administracinių teismų praktikoje pripažįstama pagrindu neturtinei žalai atlyginti.

Pagal CK 6.250 straipsnio 1 dalį, neturtinė žala – tai asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kt., teismo įvertinta pinigais. Neturtinės žalos atlyginimo dydžio nustatymą, kaip ir atlyginimo teisinius pagrindus, lemia šios žalos prigimtis ir objektas. Neturtinė žala atlyginama pažeidus vertybes, kurių įkainoti neįmanoma, ir pasireiškia neturtinio pobūdžio praradimais, kurie negali būti tiksliai apskaičiuojami piniginiu ekvivalentu. Priteisiant neturtinės žalos atlyginimą vadovaujama teisingo žalos atlyginimo koncepcija, besiremiančia įstatymo ar teismų praktikos suformuotais vertinamaisiais subjektyviais ir objektyviais kriterijais, leidžiančiais kuo teisingiau nustatyti ir atlyginti asmeniui padarytą žalą, atkurti pažeistų teisių pusiausvyrą ir suponuojančiais pareigą preciziškai įvertinti konkrečios situacijos aplinkybes. Neturtinės žalos prigimtis lemia tai, kad nėra galimybės šią žalą tiksliai apskaičiuoti, grąžinti nukentėjusįjį į buvusią padėtį ar rasti tikslų piniginių tokios žalos ekvivalentą. Neturtinės žalos dydį nustato teismas, o ją patyręs asmuo turi pateikti teismui kuo daugiau ir kuo svarbesnių žalos dydžiui nustatyti reikšmingų kriterijų. Teismas pagal teisinius kriterijus nustato priteistiną neturtinės žalos dydį. Pareiškėjo prašoma atlyginti neturtinės žalos suma vertinama kaip nevaržanti teismo diskrecijos nustatyti neturtinės žalos dydį konkrečioje byloje ir yra tik viena reikšmingų bylai aplinkybių, į kurią teismas turi atsižvelgti. Kriterijai, į kuriuos turi atsižvelgti teismas, nustatyti įstatyme (CK 6.250 straipsnio 2 dalis). CK 6.250 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nebaigtinis tokių kriterijų sąrašas: žalos pasekmės, žalą padariusio asmens kaltė, jo turtinė padėtis, padarytos turtinės žalos dydis bei kitos turinčios reikšmę bylai aplinkybės, taip pat sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijai.

Pažymėtina, jog neturtinės žalos dydį pagrindžiančių kriterijų sąrašas nebaigtinis, o kiekvienu konkrečiu atveju pažeidžiama skirtinga įstatymo saugoma teisinė vertybė ir neturtinė žala patiriama individualiai, tai teismas turėtų spręsti dėl materialios kompensacijos už patirtą neturtinę žalą dydžio, aiškindamasis ir vertindamas individualias bylai svarbias neturtinės žalos padarymo aplinkybes ir kitus faktus, reikšmingus nustatant tokio pobūdžio žalos dydį, atsižvelgdamas į įstatyme bei teismų praktikoje įtvirtintus ir teismo šiuo konkrečiu atveju reikšmingais pripažintus kriterijus. Neturtinės žalos atlyginimo teisinius pagrindus, dydžio nustatymą lemia šios žalos prigimtis ir objektas. Sprendžiant dėl neturtinės žalos dydžio, atsižvelgtina ir į tokias reikšmingas bendro pobūdžio aplinkybes, kaip bendrą šalies ekonominę situaciją, pragyvenimo lygį bei bendruosius teisės principus.

Atsižvelgus į kalinimo neatitinkančiomis teisės aktų reikalavimų sąlygomis trukmę, į pareiškėjo patirtus nepatogumus, kurių intensyvumas viršijo neišvengiamai kalinimui būdingus nepatogumus ir kurie žemina žmogiškąjį orumą, sukelia dvasines kančias, į kitus pirmiau minėtus teismų praktikoje įtvirtintus neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijus, vadovaujantis sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijais, darytina išvada, kad pareiškėjas patyrė neturtinę žalą (dvasinius išgyvenimus, nepatogumus, pažeminimą), kuri negali būti kompensuojama vien tik pareiškėjo teisių pažeidimo pripažinimu.

Nagrinėjamu atveju pareiškėjo aiškinimas, kad buvo kalinamas pažeidžiant įstatymus, iš dalies neatitinka tikrovės. Atsakovas pateikė Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2013 m. balandžio 10 d. patikrinimo aktą EP-89 (b. l. 25–30, patikrinimas atliktas 2013 m. balandžio 8 d.), tačiau patikrinimo metu pareiškėjo Šiaulių tardymo izoliatoriuje dar nebuvo (atvyko 2013-05-03). Šiaulių visuomenės sveikatos centras 2013 m. gegužės 7 d. atliko patikrinimą ir 2013 m. gegužės 9 d. surašė patikrinimo aktą Nr. EP-128 (b. l. 31-38), kur nustatė, kad apgyvendinimo kamera Nr. 34 labai blogos būklės, nes ant sienų, lubų yra pelėsis, nuo sienų ir lubų krenta dažų danga, tinkas vietomis išdaužytas, grindų plytelės taip pat vietomis išdaužytos, sienos aprašinėtos, apdegintos, būtinas remontas (HN 76:2010 X sk. 56 p., 62 p. pažeidimas). Sanitarinis mazgas atskirtas užuolaidomis. Santykinė oro drėgmė 52,4 procento, neapibrėžtis 0,95 procentai. Šiaulių visuomenės sveikatos centras 2013 m. liepos 10 d. atliko patikrinimą ir 2013 m. liepos 19 surašė

patikrinimo aktą Nr. EP-249 (b. l. 45-50), tačiau kamera Nr. 45, kurioje buvo pareiškėjas, nebuvo tikrinta. Taip pat atsakovas pateikė Šiaulių visuomenės sveikatos centro 2013 m. rugsėjo 5 d. patikrinimo aktą (b. l. 51-57, patikrinimas atliktas 2013 m. rugsėjo 5 d.), tačiau kamera Nr. 2, kurioje buvo pareiškėjas, tikrinta nebuvo, Šiaulių visuomenės sveikatos centras 2013 m. spalio 23 d. surašė patikrinimo aktą Nr. EP-388 (b. l. 58–64, patikrinimas atliktas 2013 m. spalio 22 d.), tačiau kamera Nr. 26, kurioje buvo pareiškėjas, tikrinta nebuvo. Šiaulių visuomenės sveikatos centras 2014 m. vasario 12 d. surašė patikrinimo aktą Nr. EP-27 (b. l. 65-72, patikrinimas atliktas 2014 m. vasario 3 d.), tačiau pareiškėjo Šiaulių tardymo izoliatoriuje jau nebebuvo (pagal pateiktą pažymą, b. l. 19-20). Priešingai, Šiaulių visuomenės sveikatos centras 2013 m. liepos 10 d. atliko patikrinimą ir surašė 2013 m. liepos 12 d. patikrinimo aktą Nr. EP-229 (b. l. 39-43), kuris rodo, kad Šiaulių tardymo izoliatorius šalina pagal galimybes anksčiau nustatytus pažeidimus.

Iš administracinėje byloje esančios J. P. asmens sveikatos istorijos kopijos matyti (b. l. 78-116), kad pareiškėją apžiūrint tardymo izoliatoriuje nustatyta, kad pareiškėjas nuo vaikystės serga žvyneline, turėjo galvos traumą, žalingi įpročiai: rūkymas, alkoholis (b. l. 85, 87). Iš įrašų asmens sveikatos istorijoje matyti, kad į visus pareiškėjo nusiskundimus yra reaguojama, pareiškėjui visada suteikiama medicininė pagalba, pagal galimybes išrašomi vaistai, suteikiamos kitos medicininės paslaugos, esant reikalui, pareiškėjas siunčiamas į Laisvės atėmimo vietų ligoninę. Iš Šiaulių tardymo izoliatoriaus Psichologinės tarnybos 2014-03-04 pažymos Nr. 66/12-211 „Dėl suimtajam J. P. teiktų psichologinių konsultacijų“ matyti (b. l. 24), kad pareiškėjas psichologo konsultuotas 28 kartus, daugiausia individualiai konsultuotas dėl asmeninių priežasčių ir dėl autoagresyvaus elgesio. Taip pat byloje yra Šiaulių tardymo izoliatoriaus Krizių įveikos komandos 2013-12-13 pažyma „Dėl krizinės situacijos“ (b. l. 105), iš kurios matyti, kad dėl autoagresyvių veiksmų pareiškėjui skirta sustiprinta individuali priežiūra, kuri buvo pratęsta. Dėl savęs žalojimosi pareiškėjas nieko neaiškina, žalojimosi priežasties neįvardija. Tuo pačiu teismas pažymi, kad tam tikras kalinamųjų privatumo, jų judėjimo laisvės apribojimas ir su tuo susiję neigiami išgyvenimai, patyrimai paprastai yra neišvengiama kalinimo pasekmė, tačiau teigti, kad pareiškėjo sveikata buvo sutrikdyta ar jam Šiaulių tardymo izoliatoriuje skiriama nepakankama medicininė priežiūra, nėra pagrindo. Pareiškėjas, būdamas Šiaulių tardymo izoliatoriuje, dėl laikymo sąlygų skundu 2014-01-21 kreipėsi į izoliatoriaus vadovą ir į jo skundą buvo atsakyta (b. l. 21). Pareiškėjas nei skunde, nei patikslintame skunde nemotyavo ir nepagrindė neturtinės žalos dydžio.

Pažymėtina, jog byloje nėra duomenų, kad Šiaulių tardymo izoliatorius būtų sąmoningai siekęs pažeisti pareiškėjo J. P. orumą ar nežmoniskai su juo elgtis. Iš bylos medžiagos matyti, jog atsakovas Šiaulių tardymo izoliatorius ėmėsi visų įmanomų veiksmų, kad pareiškėjui būtų užtikrintos kuo palankesnės kalėjimo sąlygos.

Apskaičiuodamas neturtinės žalos dydį, t. y. įvertinęs pareiškėjo patirtus neigiamus dvasinius išgyvenimus pinigais, remdamasis teismų praktikoje taikytiniais neturtinės žalos vertinimo kriterijais (pvz., LVAT 2013 m. spalio 30 d. sprendime Nr. A438-1194/2013 už 723 dienas priteista 2000 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. lapkričio 25 d. sprendime Nr. A442-1860/2013 už 169 dienas priteista 550 Lt neturtinės žalos atlyginimui, LVAT 2013 m. gruodžio 30 d. sprendime už 107 dienas priteista 500 Lt neturtinės žalos atlyginimui), įvertinęs turimų įrodymų visetą, pareiškėjo subjektinės teisės pažeidimo mastą ir trukmę bei atsižvelgęs į Lietuvoje egzistuojančias ekonomines darbo užmokesčio bei pragyvenimo sąlygas (minimali mėnesinė alga bylai aktualių laikotarpiu; vidutinis darbo užmokestis), teismas mano, kad pareiškėjui padarytos neturtinės žalos dydis gali būti įvertintas 1000 Lt. Pareiškėjo nurodytos aplinkybės ir pateikti įrodymai nesudaro faktinio ir teisinio pagrindo konstatuoti, kad jis patyrė 10 000 Lt neturtinę žalą. Todėl pareiškėjo skundas tenkinamas iš dalies, priteisiant pareiškėjui iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 1000 Lt neturtinei žalai atlyginti.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85–87 str., 88str.1 d. 5 p., teismas

n u s p r e n d ž i a :

Pareiškėjo J. P. patikslintą skundą tenkinti iš dalies. Priteisti pareiškėjui J. P. iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Šiaulių tardymo izoliatoriaus, 1000 Lt (vieną tūkstantį litų) neturtinei žalai atlyginti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo dienos gali būti skundžiamas apeliacine tvarka Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui tiesiogiai arba per šį teismą.

Teisėja Laisvutė Kartanaitė